

STARTNOTITIE

TOERISTISCH BELEID VLIELAND

Inhoudsopgave

Inleiding	3
<i>Aanleiding.....</i>	<i>3</i>
<i>Doelstelling.....</i>	<i>3</i>
Proces	4
<i>Terugblik Toeristisch beleid Natuurlijk Vlieland 2014 .....</i>	<i>4</i>
<i>Participatie .....</i>	<i>5</i>
<i>Participatiemethoden, (externe) begeleiding en kosten .....</i>	<i>6</i>
<i>Planning.....</i>	<i>7</i>
Kaders	7
<i>Randvoorwaarden.....</i>	<i>7</i>

Inleiding

Aanleiding

Voor Vlieland is toerisme van grote waarde. Het is de belangrijkste economische pijler van het eiland. De aantrekkelijkheid van het eiland is gelegen in het unieke en authentieke karakter. Dit kenmerkt zich door een gezellige historische dorpskern met horeca en winkeltjes en daarnaast een uitgestrekt natuurgebied met bos en duinen waar je kunt genieten van de rust, ruimte en stilte. Het is bovendien één van de weinige plekken in Nederland waar je nog pure duisternis kunt ervaren. Dat het eiland bijzonder is blijkt ook uit het feit dat het in UNESCO Werelderfgoedgebied is gelegen. Het Waddengebied en ook Vlieland oefenen een grote aantrekkingskracht uit op toeristen. Tegelijkertijd wonen en werken er ongeveer 1200 inwoners op het eiland en is het voor deze inwoners een plek waar wonen, leven en werken samenkomen. Een plek waar voorzieningen in stand kunnen worden gehouden, juist doordat het eiland jaarlijks door ruim 200.000 toeristen wordt bezocht. Een goede balans tussen enerzijds de komst van vele toeristen en anderzijds de leefbaarheid voor inwoners is dan ook van groot belang.

Vlieland heeft zich in de laatste jaren flink ontwikkeld op het toeristisch gebied. Zo is het aantal toeristen in de afgelopen jaren gestegen en heeft Vlieland zich meer gefocust op duurzaamheid. In 2014 is er een toeristisch beleid geschreven met een blik op de toekomst. Waar wil Vlieland zich op gaan richten met betrekking tot het toerisme? Nu, acht jaar later, is het toeristisch beleid aan een update toe. Het gaat niet meer enkel om de promotie van het eiland met als doel meer toeristen te trekken, maar het gaat over bestemmingsmanagement. Dat wil zeggen: toerisme als middel om bij te dragen aan de brede welvaart op het eiland, waarbij elke eilander profijt heeft van het toerisme. Waarbij bovendien het eiland ook voor toekomstige generaties en al wat hier leeft leefbaar blijft.

Het raadsbreed akkoord is de start van dit proces. Hierin wordt de opdracht gegeven om de toeristische visie te actualiseren (punt 20). Hierbij zou het accent moeten worden gelegd op kleinschaligheid, in een goed evenwicht met levendigheid en rust. Deze startnotitie is de basis voor het ontwikkelen van een nieuw toeristisch beleid, dat kan worden gezien als leidraad voor de toekomst van het eiland.

Doelstelling

Het doel is te komen tot een nieuwe toeristische visie.

Om alvast enige richting mee te geven aan deze visie zijn er met een aantal stakeholders verkennende gesprekken gevoerd over de toekomst van het toeristisch beleid. Hieruit kwam een aantal thema's naar voren die in het nog op te stellen beleid verder uitgewerkt moeten worden. Deze thema's zijn:

- Gastheerschap
- Natuur & Landschap
- Mobiliteit & bereikbaarheid
- Diversiteit

Deze thema's zullen in het proces worden uitgewerkt. Daarnaast wordt als randvoorwaarde opgenomen dat samenwerking, een positieve invloed op de brede welvaart en

duurzaamheid altijd worden nagestreefd. Zij zijn een vast en vanzelfsprekend onderdeel van elk thema en kunnen dus als overkoepelende leidraad worden beschouwd.

Proces

Terugblik Toeristisch beleid Natuurlijk Vlieland 2014

In 2014 is er een toeristisch beleid voor Vlieland ontwikkeld. Hierin worden primaire en secundaire doelen vermeld.

Primaire doelen:

- 1) Het aantal overnachtingen in juli en augustus blijft gelijk
- 2) Het aantal overnachtingen in het voor- en naseizoen stijgt in vijf jaar met 10%.

Aan de hand van de gegevens aangeleverd door Rederij Doeksen (tabel 1) is er een procentuele stijging van 18,54% te zien voor de maanden juli en augustus. Hierbij werd de gemiddelde bezetting vastgesteld van 2008 tot en met 2014 en deze werd vergeleken met de gemiddelde bezetting van 2015 tot en met 2022. Geconcludeerd wordt dat de bezetting in de maanden juli en augustus meer is gestegen dan de doelstelling zoals geformuleerd onder 1.

Het resultaat van de tweede primaire doelstelling, de overnachtingen in het voor- en naseizoen stijgen met 10% in vijf jaar, kan ook worden afgelezen in tabel 1. Hierbij is er een gemiddelde procentuele groei van 20,11 % waargenomen. Aan de hand van deze gegevens kan worden gesteld dat dit doel is behaald. Omdat het plan in 2022 is geëvalueerd wordt gekozen om de statistieken tot 2022 mee te nemen in de berekeningen. Voor de maanden september tot en met december zijn de gegevens tot en met 2021 gebruikt.

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
2008 t/m 2014	3.987	6.601	8.563	15.401	20.336	18.764	28.403	27.069	20.420	13.589	6.958	8.659
2015 t/m 2021	6.020	8.593	9.777	17.345	21.695	21.834	31.035	34.595	21.646	15.749	9.042	10.235
Vershil	2.033	1.992	1.214	1.944	1.359	3.070	2.632	7.526	1.226	2.160	2.084	1.576
Procentuele groei	50,99%	30,18%	14,18%	12,62%	6,68%	16,36%	9,27%	27,8%	6%	15,9%	29,95%	18,2%

Tabel 1: Gemiddelde overzettingcijfers. Bron: Rederij Doeksen

Naast de twee primaire doelstellingen zijn er ook twee secundaire doelstellingen opgenomen in het beleid:

- 1) Duurzaam en Groen (geen rooibouw plegen op het eiland)
- 2) Het eiland moet ook aantrekkelijk blijven voor inwoners en (vakantie-) werkers die nodig zijn om ons in het seizoen te helpen gasten te bedienen.

Deze doelstellingen zijn lastig te meten omdat deze niet SMART zijn geformuleerd. Wel kan er in algemene zin iets over gezegd worden. Er zijn in de laatste jaren geen nieuwe locaties ingenomen door het toerisme en er is dus geen ruimer ruimtebeslag ten koste van natuur of ander groen door het toerisme ingenomen. Wat betreft de duurzaamheidsdoelstelling; in de afgelopen jaren zijn er plannen gerealiseerd om te komen tot een meer duurzame ontwikkeling. Een voorbeeld hiervan is dat door inwoners, ondernemers en de gemeente in

2018 het doel is uitgesproken om een CO₂-vrij energiegebruik in de bebouwde omgeving waar te maken. Daarnaast probeert Vlieland om als eiland energieneutraal te worden. Hierbij speelt ook het toerisme een rol doordat ook de toeristen gebruik maken van de energie op het eiland (Duurzaamheid, 2022). Als voorbeeld kan worden genoemd dat er op duurzame wijze houten boshuisjes gebouwd zijn. Bij deze vakantiehuisjes zijn verschillende milieuvriendelijke en energiebesparende voorzieningen toegepast. Ook zijn de huisjes aangesloten op het grondwatercircuit van kampeerterein Stortemelk, waardoor de toiletten worden gespoeld met grondwater in plaats van leidingwater. De douchekoppen zijn waterbesparend en de huisjes worden alleen verlicht met ledlampen. Tot slot zijn de huisjes gasvrij, het koken gebeurt elektrisch en het verwarmen door middel van pellet kachels (Boshuisjes kampeerterein Stortemelk, z.d.). Naast de boshuisjes van Stortemelk zijn er nog meer duurzame accommodaties gerealiseerd op het eiland welke als voorbeeld voor anderen kunnen dienen. Er is een Duurzame Ondernemers Kring (DOK) opgericht waarin wordt gesproken over dergelijke ontwikkelingen en waardoor ondernemers gemotiveerd en geïnspireerd worden om duurzame maatregelen te nemen. Vele ondernemers zijn hier al mee gestart en hebben duurzaamheidsmaatregelen doorgevoerd in hun onderneming. Tegelijkertijd moeten we ons ervan bewust zijn dat een groei in het aantal toeristen dat naar Vlieland komt ook zorgt voor een grotere behoefte aan energie en zorgt voor een grotere druk op natuur. Daarom is er des te meer aandacht nodig voor het verduurzamen van deze voor Vlieland belangrijke sector.

Wat betreft de doelstelling dat het eiland aantrekkelijk moet blijven voor (vakantie-) werkers die nodig zijn in het seizoen, dit is momenteel nog steeds een flinke uitdaging. Niet alleen op Vlieland is het moeilijk om voldoende personeel te werven, ook landelijk is er een groot tekort en dit is een grote belemmering in de bedrijfsvoering van ondernemers (CBS, 2022). Naast de uitdaging om überhaupt voldoende personeel te werven is ook de huisvesting van personeel een probleem. Het zijn twee onderwerpen die nauw met elkaar verweven zijn en voortdurend om aandacht vragen. Dit staat nog los van de vraag of het aantrekkelijk is voor personeel om hier te werken. Daar is geen onderzoek naar gedaan maar dit kan wel mee worden genomen in een nieuw op te stellen visie.

Participatie

Om een betrouwbaar en valide toeristisch beleid te kunnen ontwikkelen, is het betrekken van de inwoners en andere stakeholders van groot belang. Stakeholders zijn partijen die belang hebben bij het toeristisch beleid. De belangen van de stakeholders zijn verschillend en kunnen leiden tot een verschil van inzicht. Het is aan de raad van de gemeente Vlieland om deze belangen goed te wegen en daarbij het algemeen belang goed in het oog te houden.

De verschillende stakeholders zijn in ieder geval:

- Inwoners
- Gemeente Vlieland
- Toeristisch Platform Vlieland
- Ondernemersvereniging
- Ondernemers

- Rederij Doeksen
- VVV Vlieland
- Visit:Wadden
- Onderwijs
- Provincie Fryslan
- Toeristen
- Stichting Recreatiebelangen Vlieland
- Staatsbosbeheer
- Rijkswaterstaat
- Stichting Aanloophaven Vlieland
- Stichting Great Wide Open

Participatiemethoden, (externe) begeleiding en kosten

Het benaderen en bevragen van de stakeholders kan op verschillende manieren. Hieronder worden de verschillende manieren van participeren visueel weergegeven.

De hierboven gepresenteerde manieren van participatie zijn op verschillende momenten in het proces van waarde. In overleg met de partij die de begeleiding op zich zal nemen zal er een uitgewerkte planning met de verschillende methoden nader worden uitgewerkt. Dat het een mix zal worden van bovenstaande is evident. Dit is ook wat er is afgesproken in het participatiebeleid en daarbij zal worden aangesloten.

Het maken van nieuw toeristisch beleid vraagt veel tijd, expertise en een zorgvuldig proces. De expertise is voornamelijk op het eiland aanwezig bij de stakeholders. Omdat alle stakeholders individuele belangen hebben bij het maken van dit beleid is het raadzaam om externe begeleiding in te zetten bij het opstellen van dit beleid. Dit is niet alleen voor de gemeente een leerzaam proces maar geeft ons ook de mogelijkheid onze eigen rol goed in te kunnen vullen. Immers, de gemeente is ook stakeholder in dit proces.

De kosten voor de externe begeleiding worden geraamd op ongeveer €30.000 euro. Deze kunnen worden gedekt vanuit het geraamde resultaat voor 2023.

Planning

Het opstellen van een toeristisch beleid waar Vlieland jaren op kan bouwen, vergt tijd. Gezien het belang van het toerisme voor Vlieland, moet een gedegen procedure doorlopen worden. De planning is globaal en zal worden uitgewerkt door de externe begeleiding. De externe begeleiding heeft hierin ervaring en dus een beter oog voor het verloop van het proces. Hieronder wordt de voorlopige planning visueel weergegeven.

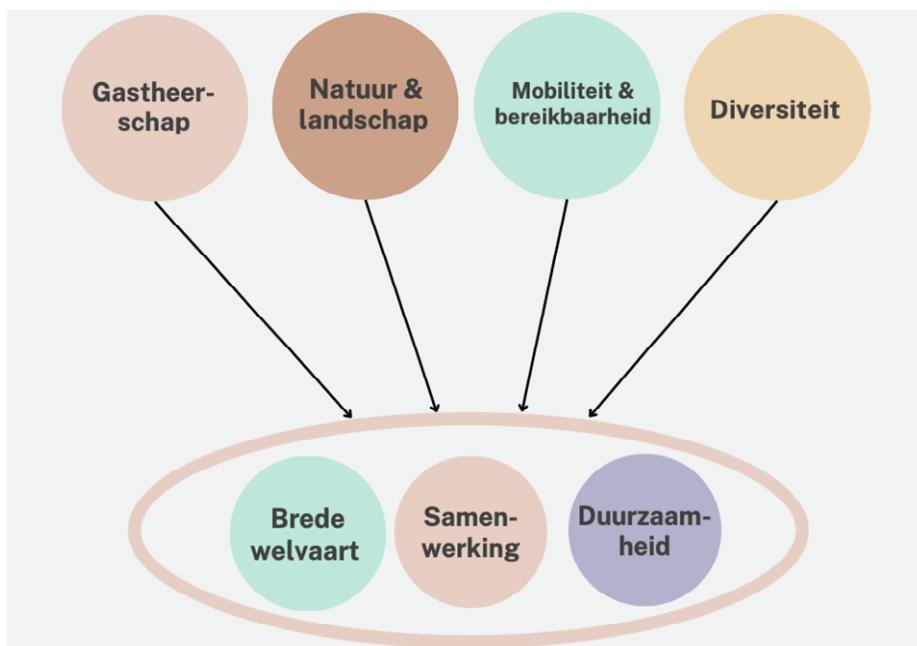
Kaders

Randvoorwaarden

Tijdens het maken van het nieuwe toeristisch beleid is het belangrijk om gericht te werk te gaan en de onderwerpen af te bakenen. Het is verleidelijk om het toeristisch beleid heel breed aan te vliegen. Toerisme en recreatie zitten tenslotte in het DNA van het eiland en zijn (bijna) overal mee verweven. Het risico bestaat dat het uiteindelijke beleid hierdoor focus mist. De uitdaging is daarom om de scope van dit beleid goed af te bakenen en tegelijkertijd ook de koppelkansen met andere beleidsvelden te pakken. Zo gaan we met dit beleid bijvoorbeeld niet in op het evenementenbeleid of de strandnotitie, maar zou herziening hiervan wel een logisch gevolg van deze visie kunnen zijn.

Het is bij de start van dit proces van belang, de huidige situatie op Vlieland goed in kaart te brengen. Wat maakt dat Vlieland Vlieland is en wat is dat authentieke gevoel dat mensen beschrijven als ze aan Vlieland denken? Met de Omgevingsvisie hebben we een start gemaakt met dit in kaart brengen en deze dient dan ook als uitgangspunt bij de start van dit proces. Het nieuwe toeristische beleid zal integraal onderdeel worden van de omgevingsvisie. Paragraaf 4.4 van de omgevingsvisie zal dan dus vervangen worden door dit nieuwe beleid. Hierdoor zal de aansluiting bij de andere thema's en beleidsvelden worden gewaarborgd.

In de afgelopen maanden zijn er gesprekken gevoerd met verschillende stakeholders die zijn verenigd in het Toeristisch platform. Hieruit kwamen thema's naar boven die van belang worden gezien voor de toekomst van Vlieland. Deze thema's, die eerder benoemd zijn, worden hieronder visueel weergegeven.

De bovenste rij laat de thema's zien die naar voren kwamen tijdens de gesprekken met verschillende stakeholders. Daaronder staan drie terugkerende thema's die op elk van de erboven staande thema's toepasbaar zijn. Tijdens het ontwikkelen van het toeristisch beleid worden de thema's verder uitgewerkt en besproken met de stakeholders. Mochten er tijdens het participatieproces nog andere thema's naar voren komen die hierin niet passen maar die wel van groot belang worden geacht, dan moet er ruimte zijn deze, na overleg, nog in te voegen. Bovenstaande thema's zijn slechts naar voren gekomen in eerste verkennende gesprekken.

- *Gastheerschap*

Gastheerschap gaat over de gastvrijheid op het eiland. Het verzorgen van een gast en hem of haar oprechte aandacht bieden, met als doel de gast zich zo welkom mogelijk te laten voelen.

- *Natuur & landschap*

De natuur is een van de meest genoemde redenen voor een bezoek aan Vlieland. Het maakt Vlieland, in combinatie met de rust en de ruimte, aantrekkelijk als bestemming. Daarom is het van belang dat de keuzes die gemaakt worden, uitgaan van zuinig zijn op deze belangrijke waarde voor het eiland.

- *Mobiliteit & bereikbaarheid*

Met mobiliteit en bereikbaarheid wordt de bereikbaarheid van het eiland (de verbinding met de vaste wal) en de manier van zich voortbewegen op het eiland bedoeld.

- *Diversiteit*

Diversiteit in die zin dat Vlieland een bestemming is die een gevarieerd voorzieningenaanbod biedt voor elke portemonnee.

- *Brede welvaart*

Brede welvaart omvat alles wat mensen van waarde vinden nu en in de toekomst. Hierbij gaat het onder andere over de kwaliteit, organisatie en leefbaarheid op het eiland.

- *Samenwerking*

Hierbij betreft het de samenwerking tussen alle partijen en stakeholders. Samenwerking zal worden nagestreefd in elk van de bovenstaande thema's. Het eiland is gebaat bij een goede samenwerking tussen de partijen omdat doelen dan sneller bereikt zullen worden.

- *Duurzaamheid*

Gemeente Vlieland zet samen met inwoners, ondernemers en andere partijen in op duurzame ontwikkeling. Zo stappen we in de komende jaren over naar aardgasvrije verwarming, zetten we in op meer lokaal opgewekte duurzame energie en willen we slimmer en zuiniger omgaan met materialen. Voor een goede implementatie van deze doelstellingen moet dit vertaald worden in andere beleidsstukken van de gemeente.

